

K E R T O M U S

Suomen
Ammattijärjestön
toiminnasta
vuosilta 1971 - 72

III. VARSINAISEN EDUSTAJAKOKOUKSEN
PÖYTÄKIRJA
3.6.1972

KERTOMUS VUODELTA 1971

I. SAJ:n JÄSENISTÖ JA HALLINTOELIMET

1. Jäsenet

Suomen Ammattijärjestön jäseninä olivat vuoden 1971 aikana seuraavat jäsenliitot:

Järjestötoimitsijain Liitto ry.

Nahka- ja kumialojen ammattiliitto ry.

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto ry.

Teollisuuden Korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto ry.

Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto ry.

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto ry.

2. Hallintoelimet

Valtuusto

Toisen varsinaisen edustajakokouksen valitsemina ovat valtuustoon kuuluneet: puheenjohtajana Edvard Ojala ja valtuuston valitsemana varapuheenjohtajana Vilho Vähmön sekä jäseninä (sulkeissa varajäsenet):

Järjestötoimitsijain Liitto ry.: Aarno Lindeqvist (Ulla Suhonen);

Nahka- ja kumialojen ammattiliitto ry.: Niilo Saarinen, Kalle Laine (Martti Vähäsöyrinki, Signe Lehtinen);

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto ry.: Tapani Haaja (Lauri A. Tuominen);

Teollisuuden Korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto ry.: Sakari Juusti (Henry Kronbäck);

Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto ry.: Arvo Auvinen, Gunnar Kajander, Ilmari Saarinen (Pekka Mäkinen, Alvar Jokinen, Usko Laitinen);

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto ry.: Elli Kalliomäki, Otto Kuvaja (Eva Nieminen, Toivo Hätönen);

Valtuusto on kokoontunut varsinaisiin kokouksiin kaksi kertaa. Kevätkokous pidettiin 15.5. ja syyskokous 13.11.

Hallitus

Suomen Ammattijärjestön hallitukseen ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet:

Jaakko Rantanen puheenjohtajana, Eero Lilja varapuheenjohtajana ja Lauri Vilponiemi, Einari Virtanen, Maunu Alppinen, Erkki Lassinen, Rudolf Stendahl.

Henkilökohtaiset varajäsenet (lueteltu em. järjestyksessä):

Olavi Järvelä, Veikko Kaljunen, Leo Uotila, Viljam Seppänen, Veikko Aalto, Eila Hakala, Esko Honkavaara.

Yleisvarajäsenet:

Edvin Koisi, Erkki VViksten, Yrjö Virtanen, Mauno Antikainen, Toivo Rekola, Per-Erik Lundh.

Hallitus on kokoontunut kertomusvuoden aikana 5 kertaa ja pöytäkirjaan merkitty 45 pykälää.

Hallituksen yleisvarajäsen Toivo Rekola kuoli 5.7. Rekolassa ammattiyhdistysliike menetti pitkäaikaisen ja uskollisen työntekijän.

Henkilöstö

Ammattijärjestön toisen varsinaisen edustajakokouksen valitsemana puheenjohtajana on toiminut sivutoimisesti maisteri Jaakko Rantanen ja edustajakokouksen valitsemana sihteeri-taloudenhoitajana Olavi Järvelä. Hallituksen kiinnittäminä toimihenkilöinä ovat olleet kirjanpitäjänä Kerttu Muhonen ja toimistoapulaisena Margareta Westerlund 30.8. saakka.

Ammattijärjestön toimisto on ollut sijoitettuna HTY:ltä vuokrattuun huoneistoon Paasivuorenkatu 5 A 42.

Tilintarkastajat

Toisen varsinaisen edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet Veikko Kanerva (HTM), Reino Kolinen, Tarmo Pellikka, varalla Visa Kivi (HTM) Oiva Korppi, Esko Vahter.

II. KOTIMAAN YHTEISTYÖ

1. Yhteistyöjäsenyydet

Ammattijärjestö on kertomusvuoden aikana kuulunut jäsenenä seuraaviin yhteisöihin:

Kansan Sivistysrahasto, Kuntoliikunnan Keskusliitto ry., Lomaliitto ry., Tapaturmantorjunta ry., Työterveyslaitoksen kannatusyhdistys ry., Työväen Matkailuliitto ry. ja Työväen Sivistysliitto ry.

2. Edustus lauta-, johto- ja toimikunnissa

Ammattienedistämislaitoksen hallintoneuvosto: Olavi Järvelä, varalla Kerttu Muhonen.

Eläkejärjestelmäkomitea: Olavi Järvelä.

Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarisen hallintoneuvosto: Jaakko Rantanen.

Kansan Sivistysrahaston Säätiön valtuuskunta: Jaakko Rantanen, varalla Olavi Järvelä.

Kultareuna ry:n johtokunta: Olavi Järvelä.

Lomaliitto ry:n liittoneuvosto: Jaakko Rantanen, varalla Olavi Järvelä.

Työterveyslaitoksen johtokunta: Olavi Järvelä.

Työväen Akatemian hallintoneuvosto: Kerttu Muhonen.

Työväen Arkiston säätiön Hallitus: Jaakko Rantanen.

Väestönsuojeluneuvottelukunta: Jaakko Rantanen.

III. YLEISTÄ

1. Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiskysymys

Ammattiyhdistysliikkeen eheytyminen ei vielä kertomusvuodenkaan aikana toteutunut siinä laajuudessa ja puitteissa kun eheyttämissopimus edellytti.

Vuoden päättyessä oli niin liitto-, paikallisjärjestö kuin perusjärjestötasolla paljon ratkaisemattomia kysymyksiä.

Selvästi on myös nähtävissä, että sopimuksen toteuttamisen tiellä on paljon sellaisia vaikeuksia, joiden selvittäminen vie odotettua paljon enemmän aikaa.

2. Ammattijärjestön toiminta on kertomusvuoden aikana ollut pääasiassa järjestöllistä neuvonta- ja opetustoimintaa sekä valmistautumista Ammattijärjestön kolmanteen varsinaiseen edustajakokoukseen.

KERTOMUS VUODELTA 1972

I. SAJ:n JÄSENISTÖ JA HALLINTOELIMET

1. Jäsenet

Suomen Ammattijärjestön jäseninä olivat vuoden 1972 aikana seuraavat jäsenliitot:

Järjestötoimitsijain Liitto ry.

Nahka- ja kumialojen ammattiliitto ry.

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto ry.

Teollisuuden Korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto ry.

Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto ry.

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto ry.

2. Hallintoelimet

Valtuusto

Toisen varsinaisen edustajakokouksen valitsemina ovat valtuustoon kuuluneet: puheenjohtajana Edvard Ojala ja valtuuston valitsemana varapuheenjohtajana Vilho Währn sekä jäseninä (sulkeissa varajäsenet):

Järjestötoimitsijain Liitto ry.: Aarno Lindeqvist (Ulla Suhonen);

Nahka- ja kumialojen ammattiliitto ry.: Niilo Saarinen, Kalle Laine (Martti Vähäsöyrinki, Signe Lehtinen);

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto ry.: Tapani Haaja (Lauri A. Tuominen);

Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto ry.: Sakari Juusti (Henry Kronbäck);

Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto ry.: Arvo Auvinen, Gunnar Kajander, Ilmari Saarinen (Pekka Mäkinen, Alvar Jokinen, Usko Laitinen);

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto ry.: Elli Kalliomäki, Otto Kuvaja (Eva Nieminen, Toivo Hätönen);

Valtuusto on kokoontunut kevätkokoukseensa 3.6.

Hallitus

Suomen Ammattijärjestön hallitukseen ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet:

Jaakko Rantanen puheenjohtajana, Eero Lilja varapuheenjohtajana ja Lauri Vilponiemi, Einari Virtanen, Maunu Alppinen, Erkki Lassinen, Rudolf Stendahl.

Henkilökohtaiset varajäsenet (lueteltu em. järjestyksessä):

Olavi Järvelä, Veikko Kaljunen, Leo Uotila, Viljam Seppänen, Veikko Aalto, Eila Hakala, Esko Honkavaara.

Yleisvarajäsenet:

Edvin Koisi, Erkki VViksten, Yrjö Virtanen, Mauno Antikainen, Per-Erik Lundh. Hallitus on kokoontunut kertomusvuoden aikana 4 kertaa ja pöytäkirjaan merkitty 41 pykälää.

Henkilöstö

Ammattijärjestön toisen varsinaisen edustajakokouksen valitsemana puheenjohtajana on toiminut sivutoimisesti maisteri Jaakko Rantanen ja edustajakokouksen valitsemana sihteeri-taloudenhoitajana Olavi Järvelä. Hallituksen kiinnittämä toimihenkilönä on ollut kirjanpitiäjä Kerttu Muhonen.

Ammattijärjestön toimisto on ollut sijoitettuna HTY:Itä vuokrattuun huoneistoon Paasivuorenkatu 5 A 42.

Tilintarkastajat

Toisen varsinaisen edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet Veikko Kanerva (HTM), Reino Kolinen, Tarmo Pellikka, varalla Visa Kivi (HTM), Oiva Korppi, Esko Vahter.

II. KOTIMAAN YHTEISTYÖ

1. Yhteistyöjäsenyydet

Ammattijärjestö on kertomusvuoden aikana kuulunut jäsenenä seuraaviin yhteisöihin:

Kansan Sivistysrahasto, Kuntoliikunnan Keskusliitto ry., Lomaliitto ry., Tapaturmantorjunta ry., Työterveyslaitoksen kannatusyhdistys ry.. Työväen Matkailuliitto ry. ja Työväen Sivistysliitto ry.

2. Edustus lauta-, johto- ja toimikunnissa

Ammattienedistämislaitoksen hallintoneuvosto: Olavi Järvelä, varalla Kerttu Muhonen.

Eläkejärjestelmäkomitea: Olavi Järvelä.

Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarisen hallintoneuvosto: Jaakko Rantanen.

Kansan Sivistysrahaston Säätiön valtuuskunta: Jaakko Rantanen, varalla Olavi Järvelä.

Lomaliitto ry:n liittoneuvosto: Jaakko Rantanen, varalla Olavi Järvelä.

Työväen Akatemian hallintoneuvosto: Kerttu Muhonen.

Väestönsuojeluneuvottelukunta: Jaakko Rantanen.

III. JÄRJESTÖTOIMINTA

1. Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiskysymys

Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämissopimuksen tekemisestä on kulunut varsin pitkä aika. Tästä huolimatta on sen toteuttaminen kesken. Tilanne eheytyrintamalla on lukkiutunut jotenkin liikkumattomaan pisteeseen ja eheyttämissopimuksen ainoaksi käytännön noudattajaksi jää Ammattijärjestö joka on tehnyt sopimuksen edellyttämät ratkaisut.

2. Tapahtumat Ammattijärjestön piirissä

Ammattijärjestön toiminnallinen panos on suuntautunut pääasiassa neuvontatointaan sekä valmistautumiseen III. varsinaiseen edustajakokoukseen.

3. Edustajakokous

Ammattijärjestön sääntöjen mukaisessa järjestyksessä hallitus kutsui koolle Ammattijärjestön III. varsinaisen edustajakokouksen, joka pidettiin 3.6.1972 HTY:n talon, Paasivuorenkatu 5 alkaen kello 13.00. Edustajakokouksen merkittävin tapahtuma oli eheyttämissopimuksen mukaisesti ja hallituksen esitykseen perustuen tekemä yksimielinen päätös Ammattijärjestön purkamisesta. Tehtyään päätöksen Ammattijärjestön purkamisesta valitsi edustajakokous yhdistyslain mukaisiksi selvitysmiehiksi: Jaakko Rantanen, Olavi Järvelä ja Veikko Kanerva.

IV. LOPUKSI

Ammattijärjestön toiminta on päätynyt. Mikä merkitys järjestöllä maamme työmarkkinaelämässä oli sen 12 vuotisen toiminnan aikana ei kuulu tämän kertomuksen yhteydessä arvioitavaksi. Merkityksen arvioinnin tekevät aikanaan historian kirjoittajat. Olisi kuitenkin väärin, jos viimeisen toimintakertomuksen lopuksi ei lausuttaisi kiitosta varsinaiselle jäsenistölle, joka vuosikymmenen ajan uuras ti järjestön hyväksi innolla ja yksimielisyydellä. KIITOS kansanvaltainen ammattiyhdistysväki tehdystä työstä.

Pöytäkirja Suomen Ammattijärjestö ry:n kolmannelta varsinaiselta edustajakokouksesta, joka pidettiin Helsingin Työväenyhdistyksen talon Paasiravintolan eriössä 5-7 Paasivuorenkatu 5 kesäkuun 3 päivänä 1972 alkaen kello 13.00.

Kokouksen avaus

Suomen Ammattijärjestö ry:n puheenjohtaja maisteri Jaakko Rantanen avasi kokouksen lausuen seuraavaa:

Hyvät kokousedustajat, toverit

Minulla on ilo Ammattijärjestön hallituksen puolesta lausua teidät tervetulleiksi tähän Ammattijärjestön IIheen edustajakokoukseen, jonka kokoontumistarkoituksella on teille täysin selvä. Se on ensinnäkin meidän sääntömääräinen edustajakokouksemme, mutta myöskin toiseksi se on kokous, jonka tehtävänä on käsitellä Ammattijärjestön lopettamiskysymystä ja tässä suhteessa me olemme järjestöme toiminnan kannalta tietenkin varsin merkittävässä vaiheessa.

Kun tämä kysymys on meillä tänään esillä, niin lienee syytä muutamalla sanalla — en suinkaan siitä syystä, että haluaisin kehittää keskustelua menneistä tai tämän hetken tilanteesta — käsitellä Ammattijärjestön tämän hetken tilannetta, sen toimintaa ja historiaa.

Ammattijärjestö perustettiin vuonna 1960 marraskuussa, siitä on kulunut melkein 12 vuotta. Se on ehkä historiallisesti ottaen varsin lyhyt aika, mutta ainakin Ammattijärjestön kohdalta voidaan todeta, että kysymys ei suinkaan ole mistään tapahtumaköyhästä ajasta. On kysymys ajasta, johon mahtuu erittäin paljon. Vaikka tunnetusti suomalainen työväenliike, niin ammatillinen kuin poliittinenkin, on elänyt myrskyisiä kausia ja aikoja, niin liioittelematta voidaan sanoa, että Ammattijärjestön koko historia on voimakkaasti elettyä aikaa. Meillä on ollut erittäin suuret vaikeudet ja voimakkaat ryhmät ovat olleet meitä vastassa. Meillä on myöskin ollut omat hyvät hetkemme, sellaiset hetket, jolloin on voinut todeta, mitä on saatu aikaan — olemme voineet toteuttaa sitä, mihin olemme pyrkineet.

On syytä kysyä, miksi Ammattijärjestö aikoinaan vuonna 1960 perustettiin. Sanoisin, että kukaan ei halunnut, ainakaan niistä, jotka Ammattijärjestön piirissä ovat työskennelleet, viedä kehitystä tähän. Meistä riippumattomista tekijöistä jouduttiin tilanteeseen, jossa varsin huomattava joukko ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöä oli joutunut toteamaan, että näin ei voi jatkua. Ammatillisten järjestöjen piirissä oli tapahtunut sisäisessä kehityksessä sellaista, että sitä ei voitu hyväksyä. Vapaan kansanvaltaisen länsimaisen ammattiyhdistysliikkeen periaatteet olivat siksi tuhraantuneet, siksi lokaan vietyjä, että oli syytä ryhdistäytyä, tuoda esiin nämä näkemykset uudelleen ja lähteä voimakkaasti taistelemaan niiden puolesta. Tästä syystä kansanvaltaisesti ajatteleva ammattiyhdistysväki korosti voimakkaasti sitä periaatetta, että ammattiyhdistysliikettä ei saa alistaa minkään poliittisen ryhmittymän välikappaleeksi, se ei saa joutua poliittisten intohimojen temmellyskentäksi, vaan sen on voitava vapaassa yhteiskunnassa itsenäisesti toimia palkansaajien taloudellisten, sosiaalisten ja työmarkkinaelämään kuuluvien kysymysten puolesta. Kun näistä periaatteista oli epäselvyyttä ja epävarmuutta, oli hyväksyttävä sellaisia menettelytapoja yleisesti, jotka saattoivat merkitä ammattiyhdistysliikkeen joutumista aivan toiseen asemaan kuin mikä sillä pitäisi olla yhteiskunnassa, muut kansanvaltaiset voimat kokoontuivat yhteen ja perustivat oman itsenäisen ja riippumattoman järjestönsä viemään periaatteitaan eteenpäin. Näissä olosuhteissa syntyi silloin Suomen Ammattijärjestö.

Olosuhteet, joissa me jouduimme lähtemään liikkeelle, eivät suinkaan olleet helppoja. Vastustus toimintaamme vastaan yhteiskunnan rakenteesta, poliittisista olosuhteista ja ulkopuolisista tekijöistä johtuen oli siksi voimakas, että vaadittiin tavattoman paljon rohkeutta, suorasekäisyyttä ja uskallusta lähteä tälle tielle.

Tänä päivänä meidän on turha toistaa kaikkea sitä historiaa, mikä on takanamme. Voimme vain todeta, että silloin tajusimme ja tunsimme sekä myöskin käytännössä toteutimme sen, mitä me pidimme välttämättömänä itsenäisen ja riippumattoman ammattiyhdistysliikkeen keskusjärjestön perustamiseksi tähän maahan. Kun nyt katsomme ammattijärjestöläisen ammattiyhdistysliikkeen työskentelyä tässä maassa, niin voimme todeta, että sen perustaminen ja liikkeellelähtö oli historiallinen välttämättömyys. Puoluepoliittinen manipulointi oli mennyt niin pitkälle, että muuta vaihtoehtoa tässä vaiheessa ei ollut olemassa.

Tämä ei suinkaan ollut ainoa lähtökohtamme. Yhtä tärkeä ja keskeinen lähtökohta oli se, että tajusimme välttämättömyyden pitää kunniaa maassa sellaista ammattiyhdistysliikettä, joka pyrkii todellakin palkansaajien työmarkkinapoliittisia ja palkkapolitiittisia ongelmia selvittämään. Uskoimme, niin kuin me uskomme tänä päivänä, että itsenäisellä, vapaalla kansanliikkeellä työväestön piirissä ainoastaan on mahdollisuus parhaalla tavalla hoitaa näitä asioita. Muita ratkaisuja siihen ei ole olemassa. Kun katselemme vuoden 1960 jälkeen tapahtunutta kehitystä maamme työmarkkinapolitiikassa, emme voi olla toteamatta sitä seikkaa, että ne näkökohdat, joita me - vaikka ehkä ei niin suurikokoise-

na, mutta varsin tehokkaana ja päämääristään tietoisena järjestönä toimme esiin — hyvin suuressa määrin toteutuivat.

1960-luku on maamme työmarkkinapolitiikassa merkittävä vuosikymmen. Se on kymmen, jolloin tavallisen työehtosopimisen ja työehtosopimusten solmimisen rinnalle on syntynyt kymmenkunta keskeistä työmarkkinajärjestöjen yleissopimusta, joilla katetaan varsin suuria ja merkittäviä aloja työläisten elämässä. On syntynyt mm. sopimus luottamusmiesten asemasta, irtisanomissuojasta, työturvallisuuskysymysten kehittämisestä jne. Monissa näissä kysymyksissä aloite tuli Ammattijärjestön taholta. Saatoimme ne vapaasti esittää ja työskennellä niiden puolesta nimenomaan siitä syystä, että emme ole millään tavalla poliittisesti sidonnaisia mihinkään muuhun kuin kansanvaltaisen yhteiskunnan piirissä työskentelemiseen.

Näin voidaan minusta merkitä suomalaisen työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen työmarkkinapolitiikan historiaan vuosiluku 1960 sellaisena vuosilukuna, jolloin on varsin merkittävässä määrin päästy viemään käytäntöön sellaisia tavoitteita, joita liikkeessämme mukana olleet aikaisemmat sukupolvet ehkä eivät saattaneet unelmoidakaan ja ajatella, että ne voisivat toteutua. Tällä on myöskin raivattu tietä. On tehty ikäänkuin väylää, josta on helpompi edetä. Kysymys tämän jälkeen on sopimuksien parantamisesta, toiminnan tehostamisesta, kun ensimmäiset ja vaikeimmat esteet ovat pois tieltä.

Nämä kaksi seikkaa, se, että halusimme itsenäistyä ja vapaata liikettä, joka ei olisi poliittisen manipuloinnin välikappale, sekä se, että halusimme hoitaa työmarkkinapolitiittisia, ammattiyhdistysliikkeelle kuuluvia tehtäviä, aiheuttivat sen, että 1960-luvun alkupuolella lähdimme liikkeelle.

Ilmeisesti kehitys ei miellyttänyt tiettyjä piirejä, poliittisia ja muita, jotka olivat meidän piirissämme sekä meidän ulkopuolellamme, ehkä vähän kauempainakin. Tästä kaikesta johtui se, että varsin voimakas vastarinta kehitettiin Ammattijärjestön toimintaa vastaan. Se katsottiin sellaiseksi, että se ei saa yhteiskunnassamme onnistua. Voimat kerättiin sen vastaiseen toimintaan. Painostuksesta, jossa käytettiin sellaisiakin keinoja, jotka moraalisesti ehkä eivät olleet hyväksyttäviä, johtui se, että Ammattijärjestön piirissä ei täysin kypsästi kaikilla tahoilla oivallettu sitä, miten vakavan kysymyksen edessä itse asiassa oltiin. Seurauksena oli keskuudessamme voimakasta ristipainetta. Tällöin Ammattijärjestön väki joutui varsin vaikean ja keskeisen kysymyksen eteen. Se joutui ratkaisemaan sen kysymyksen, jatkammeko omalla järjestöllämme tai teemmekö sellaisen päätöksen, että olemme valmiit menemään mukaan vielä kerran uuteen pyrkimykseen luoda yhteinen ammatillinen liike; antaa se kaikki, mikä meillä on sellaisen taistelun puolesta, joka tähtäisi kansanvaltaisen ja itsenäisen ammattiyhdistysliikkeen säilyttämiseen. Vakaan harkinnan jälkeen päädyimme siihen, että niissä olosuhteissa, jotka silloin vallitsivat, teemme tämän ratkaisun. Suurella itsekieltämyksellä olimme valmiit lähtemään tuohon taisteluun mukaan muuttuneissa olosuhteissa ja tuomaan sen panoksen, joka Ammattijärjestön piirissä oli kansanvaltaisen liikkeen voimistamiseksi — tai sanoisin mieluummin uudelleenrakentamiseksi — sekä niiden voimien tukemiseksi, joista arvelimme, että niissä saattaisi löytyä todellistakin pyrkimystä saattaa ammattiyhdistysliikkeen tilanne sellaiseksi, että aikaisemmista poliittisista spekulatioista ja manipulaatioista irtautuminen tulisi mahdolliseksi.

Tämä ratkaisu tapahtui vuoden 1969 aikana, jolloin lokakuussa valtuuston päätöksellä hyväksyimme ns. ammattiyhdistysliikkeen eheyttämissopimuksen. Se merkitsi sitä, että ammattijärjestöläiset jäsenliitot hakeutuvat toisen keskusjärjestön, SAK:n, piiriin ja osa liitoista sulautuu SAK:laisiin liittoihin. Sopimuk-

seen kuuluu myöskin se, että Ammattijärjestö keskusjärjestönä lopettaa toimintansa ja tätä sopimuksen mukaista päätöstä, joka Ammattijärjestön valtuutuksessa on hyväksytty, sitä me sääntöjen mukaisessa järjestyksessä olemme tänään täällä toteuttamassa.

Melkein voisi hieman ironisesti todeta, että sekään ei kaikkia tyydyttänyt, että olimme valmiit näin pitkälle menemään, antamaan oman panoksemme tämän yhteisen kysymyksen eteenpäinviemiseksi. Siihen meidän on turha tässä vaiheessa enää puuttua. Päätös on syntynyt. Me teimme tämän täättökseen kylmällä harkinnalla ja päädyimme tämän vaihtoehdon valintaan. Kaikessa tämänkaltaisessa toiminnassa on tietenkin aina mietittävä sitä ja aina kysyttävä myöskin sitä, mitä tämä päätös on sisällään pitänyt. Onko se pitänyt sisällään sen, että ratkaisu edesauttaa niitä pyrkimyksiä ja periaatteita, jotka me tunnemme omiksemme ja jotka ovat näkemystemme mukaisia. On tietenkin aivan liian aikaista tässä vaiheessa, kun tämä eheytyminen tapahtui 1969 ja sen jälkeisinä kuukausina, vetää mitään lopullisia johtopäätöksiä, mutta ainakin sen johtopäätöksen voimme tehdä, että kukaan tuskin voi lähteä arvostelemaan sitä pyrkimystä ja vilpittöntä halua, joka ammattijärjestöläisen väen piirissä oli ja on edelleen olemassa ratkaisun eteenpäinviemiseksi. Uskomme ja toivomme, että se panos, jonka olemme antaneet tähän kokonaisratkaisuun mukaan, merkitsee myöskin sitä, että jäätyntä tilannetta voitaisiin lähteä viemään eteenpäin, että käsityksiä voitaisiin selkiinnyttää ja että edustamamme näkemykset voimistuisivat. Tämä on minusta aivan selvä ja kirkas tavoite, joka meillä tässä ratkaisussa on ollut ja josta tavoitteesta me tietenkin edelleen jatkuvasti pidämme kiinni.

Totean tässä avauspuheenvuorossani, että ei ole kulunut kuin oikeastaan parisen vuotta eheyttämisratkaisusta, kun tuon uuden tai oikeastaan uudistetun keskusjärjestön johdossa olevat henkilöt ovat joutuneet toteamaan oikeaksi ne periaatteet, joita me olemme pitäneet kunniaassa koko ajan ammattijärjestöläisessä liikkeessä. Lähdimme liikkeelle siitä, että emme usko poliittisten pelureiden tekemiin sopimuksiin, jotka koskisivat itsenäisen ammattiyhdistysliikkeen asemaa. Emme uskoneet siihen, että diktatuuriaatetta ajava ryhmittymä olisi sellainen, jonka kanssa voitaisiin tehdä kestäviä, pysyviä sopimuksia. On naurettavaa ajatella, että Suomesta löytyisi joku niin nerokas poliitikko, joka jollakin sopimuksella ä la Leskinen-Saarinen sopimus muuttaisi koko kansainvälisen kommunismin linjan ammattiyhdistysliikkeessä ja työväenliikkeessä, muuttaisivat sen kaiken, mitä he ovat edustaneet vuosikymmeniä ja mitä linjaa he ovat ajaneet. Emme saata uskoa tähän. Se tuntuisi varsin kummalliselta, ja nyt on havaittavissa se seikka, että myöskin silmät tässä suhteessa ovat avautuneet varsin lyhyen ajan, n. kahden vuoden sisällä. On jouduttu tekemään sama toteamus, joka meille jo aikaa sitten oli selvä. Ainoa mahdollisuus on pitää tinkimättä kiinni kansanvaltaisuuden ja riippumattomuuden periaatteesta.

Tämä minusta on sellainen seikka, joka on syytä tämänkin kokouksen alussa aivan näin lyhyesti todeta, koska meillä ei ole käsitykseni mukaan mitään syytä sellaiseen ajatteluun, että se työ, jota me olemme tehneet, ei olisi ollut paikallaan. Se työ, mitä me olemme tehneet järjestöllisesti, on merkittävää siitä syystä, että se on kasvattanut tämän 10 vuoden toiminnan aikana erittäin merkittävän määrän tietoisia ja aktiivisia työntekijöitä, joiden mielessä on täysin selvä kuva siitä, mitkä ovat kansanvaltaisen ja riippumattoman ammattiyhdistysliikkeen tehtävät. Se on se erittäin voimakas anti, jonka ammattijärjestöläinen liike tänä päivänä antaa maamme ammattiyhdistysliikkeelle. Uskon, että tämä anti tuo myöskin myönteisyyttä kehitykseen. Se ehkä ei näy heti välittömästi, kuitenkin siitä on jo paljon esimerkkejä olemassa. Tiedämme,

että se on kuvassa mukana eikä suinkaan sieltä pois lähde. Tämä kuitenkin merkitsee sitä, että valppautemme ei missään määrin saa laimentua. Tänään pidetyssä Ammattijärjestön edustajakokouksessa tehtävä päätös järjestömme purkamisesta ei merkitse muuta kuin järjestöllistä päätöstä. Se ei merkitse sitä, että purkaisimme periaatteemme, linjamme tai sen työskentelytavan, jonka olemme hyväksyneet. Olemme tämän linjan, periaatteen ja työskentelytavan puitteissa siirtyneet toisiin olosuhteisiin. Teemme järjestöllisen ratkaisun tässä kysymyksessä, mutta periaatteellista myönnytystä, periaatteellista muutosta tässä asiassa emme tee. Periaatteesta pidämme kiinni ja sen puolesta me työskentelemme.

Edellä mainitut sopimukset ja ratkaisut olemme tehneet tietoisena nimenomaan siitä, että meidän periaatteemme ja linjamme on se, joka kestää. Uskaltaisin väittää, että ammattijärjestöläinen väki voi täysin vapaasti ja suoraselkäisesti kulkea näissä vaikeissa olosuhteissa, joissa Suomessa eletään. Taival, joka meillä on takanamme, on sellainen taival, että se historian tutkijoiden edessä tulee kestämään arvostelun, se tulee saamaan lausunnon, joka varsin monessa mielessä tulee olemaan mielenkiintoinen. Uskon, että väki, joka Ammattijärjestön piirissä on työssä tehnyt, on tehnyt sellaisen työn, että monia samankaltaisia työsuorituksia ammattiyhdistysliikkeen piirissä ei ole.

Olemme nyt tosiaankin sen tapahtuman edessä, että toteamme Ammattijärjestön työn päättyneeksi tällä hetkellä ja tänä päivänä. Mutta teemme tämän päätöksen vakuuttuneena siitä, että ne periaatteet, joiden puolesta olemme työskennelleet, ne elävät, ne vahvistuvat, ne voimistuvat ja niiden mukana myöskin ajatukset kypsyvät, kehitys kypsy. Suomalainen ammattiyhdistysliike on joutunut kokemaan erittäin voimakkaan murrosvaiheen. Se vaihe alkaa olla järjestöllisesti läpikäyty; se ei ole kuitenkaan periaatteellisesti ja lopullisesti läpikäyty. Se merkitsee jatkuvaa, ikuista valppautta, jatkuvaa työskentelyä kansanvaltaisten periaatteiden vuoksi. Se on meidän panoksemme. Siitä me pidämme jatkuvasti kiinni. Toistan sen, että me teemme järjestöllisen päätöksen, mutta järjestöpäätökset eivät suinkaan merkitse kompromissoimista ja muuttumista meidän muista periaatteistamme. Kansanvaltaisen ammatillisen liikkeen puolesta työskentely on ollut se pohja, jolta lähdimme liikkeelle, kun tulimme mukaan ammattiyhdistysliikkeeseen jo ennen Ammattijärjestöä. Tämän periaatteen varassa me työskentelemme jatkuvasti ammattiyhdistysliikkeessä. Uskoisin, että kukaan rehellinen arvioija ei tässä maassa joidenkin aikojen kuluttua voi mennä kiistämään sitä, etteikö olisi ollut välttämättömyys toimia niinkuin toimimme, jotta voitaisiin herättää ja saada ajatukset uudelleen terveille ja selville urille liikkeessämme.

Eräs hyvä ystävä sanoi tänä aamuna keskustellessamme, että kun Ammattijärjestö nyt sitten poistuu järjestönä kuvasta, niin se merkitsee sitä, että jää aukko. Monen mielessä herää ajatus siitä, onko olemassa jotakin sellaista, joka täyttää tämän aukon. Ei tätä aukkoa jää niin kauan kuin olemme toiminnassa mukana. Niin kauan kuin työskentelemme em. periaatteitten mukaisesti, saamme ihmisiä mukaan ja tässä minusta toteutuu ajatus siitä, että kokenut, näkevä, asiassa kouliintunut väki voi vaikuttaa ympäristöönsä. Haluamme olla vaikuttamassa ympäristöömme. Haluamme olla vaikuttamassa ammattiyhdistysliikkeen kehitykseen niin, että kansanvaltaiset periaatteet voimistuvat ja vahvistuvat. Toivomme, että niillä, joilla tällä hetkellä — tänä päivänä on ammattiyhdistysliikkeessä valtaa ja vaikutusta, ymmärtäisivät nämä näkökohdat, työskentelevät niiden mukaisesti ja myöskin näitä periaatteita tässä suhteessa vahvistaisivat ja kasvattaisivat.

Ammattijärjestö on antanut maamme työmarkkinapolitiikkaan 60-luvulla erittäin merkittävän panoksen. Se on antanut erittäin merkittävän panoksen maamme ammattiyhdistysliikkeen yhteiskunnallisen aseman ideologiseen keskusteluun. Tästä eteenpäin se väki, joka on työnsä tehnyt Ammattijärjestön piirissä, voi kirkkain otsin myöskin edelleen tehdä työtä periaatteittensa puolesta, koska ne tulevat säilymään, ne tulevat kestäväksi. Pohjamme on ollut pitävä.

Näillä sanoilla haluan toivottaa Teidät arvoisat kokousedustajat tervetulleiksi Ammattijärjestön kolmanteen varsinaiseen edustajakokoukseen ja julistan tämän kokouksen avatuksi.

1 §

Kokouksen osanottajat

Puheenjohtaja Rantasen kehoituksesta sihteeri-taloudenhoitaja Olavi Järvelä suoritti nimenhuudon, jolloin ilmeni, että saapuvilla olivat allalueteltujen liittojen seuraavat edustajat:

Järjestötoimitsijain Liitto ry

Ulla Suhonen

Nahka- ja kumialojen ammattiliitto ry

Kalle Laine

Niilo Saarinen

Teollisuuden Korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto ry

Erkki Forsman

Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto ry

Ilmari Saarinen

Pekka Mäkinen

Gunnar Kajander

Heimo Immonen

Esko Honkavaara

Martti Tynkkynen

Suomen Vaatetustöläisten Liitto ry

Elli Kalliomäki

Otto Kuvaja

Lisäksi todettiin, että saapuvilla olivat tilintarkastajista Veikko Kanerva ja Reino Kolinen, toimihenkilöt Olavi Järvelä ja Kerttu Muhonen, liittojen toimitsijoita, hallituksen ja valtuuston jäseniä.

2 §

Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja Rantanen totesi, että Ammattijärjestön sääntöjen 13 §:n mukaan Ammattijärjestön sääntömääräisestä varsinaisesta edustajakokouksesta on ennakkoilmoitus lähetettävä neljää kuukautta ennen kokousta. Jäsenliitoille on kiertokirjeellä n:o 3, joka on päivätty tammikuun 28 päivänä 1972, ilmoitettu kokouksesta seuraavasti:

Arvoisa jäsenliitto

Kutsu Suomen Ammattijärjestö ry:n edustajakokoukseen

Suomen Ammattijärjestö ry:n kolmas varsinainen edustajakokous pidetään Helsingin Työväenyhdistyksen talon Paasiravintolan uuden puolen eriöissä. Paasivuorenkatu 5, kesäkuun 3 päivänä 1972. Kokous alkaa kello 13.00.

Edustajakokouksen käsiteltäviksi tarkoitettavat asiat on toimitettava kirjallisesti Ammattijärjestön hallitukselle 4.4.1972 mennessä. Ammattijärjestön hallituksen esityksenä tulee edustajakokous käsittelemään Ammattijärjestön sääntöjen 27 §:n mukaisessa järjestyksessä järjestön purkamista koskevan asian.

Edustajia edustajakokoukseen saavat Suomen Ammattijärjestön jäsenyhdistykset lähettää Ammattijärjestön sääntöjen 15 pykälän mukaisesti ja valitsee jäsenyhdistys edustajansa ja heidän varamiehensä omien sääntöjensä edellyttämällä tavalla. Valittujen edustajien ja heidän varamiestensä nimet ja osoitteet on ilmoitettava Suomen Ammattijärjestön toimistoon kirjallisesti 1.5.1972 mennessä.

Helsingissä, tammikuun 28 päivänä 1972.

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖ ry. Hallitus

Jaakko Rantanen

Olavi Järvelä

Sääntöjen mukaan lopullinen kutsu on lähetettävä kuukautta ennen kokousta. Tämä kutsu on hallituksen päätöksellä lähtenyt kiertokirjeellä n:o 4/1972, päiväys on 27.4.1972.

Arvoisa jäsenliitto,

Kutsu Suomen Ammattijärjestö ry:n III. varsinaiseen edustajakokoukseen

Suomen Ammattijärjestö ry:n sääntöjen 13. pykälän 2. kohdan mukaisesti Ammattijärjestön hallitus ilmoittaa, että järjestön III varsinainen edustajakokous pidetään kesäkuun 3 päivänä 1972 alkaen klo 13.00 Helsingin Työväenyhdistyksen talon Paasiravintolan uudenpuolen eriöissä, Paasivuorenkatu 5.

Ammattijärjestön hallituksen esityksenä tulee edustajakokous käsittelemään Ammattijärjestön sääntöjen 27 §:n mukaisessa järjestyksessä järjestön purkamista koskevan asian.

Oheisena lähetämme liitollenne Ammattijärjestön hallituksen esityksen edustajakokouksen työjärjestykseksi sekä siihen liittyvät esitykset edustajakokoukselle.

Ammattijärjestöterveisin

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖ ry.

Jaakko Rantanen

Olavi Järvelä

Kuultuaan hallituksen päätösten perusteella lähetetyt kokouskutsut Ammattijärjestön kolmanteen varsinaiseen edustajakokoukseen ja todettuaan läsnäolijat ja heidän lukumääränsä Ammattijärjestön kolmas edustajakokous vahvistettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Kokousvirkaillijoiden vaalit

Ammattijärjestön hallituksen esityksen mukaisesti kokouksen virkailijoiksi valittiin:

Puheenjohtajiksi Jaakko Rantanen ja Erkki Forsman, sihteeriksi Olavi Järvelä, pöytäkirjan tarkastajiksi Ulla Suhonen ja Otto Kuvaja, varalta Pekka Mäkinen ja Martti Tynkkynen, ääntenlaskijoiksi Ilmari Saarinen, Elli Kalliomäki ja Niilo Saarinen.

4 §

Työjärjestyksen hyväksyminen

Hyväksyttiin yksimielisesti kokoukselle laadittu työjärjestys. (Liite No 1)

5 §

Lounastauko

Toimiston esityksen mukaisesti päätettiin pitää lounastauko ja lounastauon jälkeen puhetta johtamaan siirtyi Erkki Forsman.

6 §

Kertomukset Ammattijärjestön toiminnasta vv. 1968-71

Käsiteltiin toimintakertomukset yleiskeskustelua ja kohdittain käsittelyä noudattaen. Käsittelyn aikana ei käytetty puheenvuoroja. Toimintakertomukset hyväksyttiin yksimielisesti.

7 §

Ammattijärjestön tilikertomukset vv. 1968-71

Käsiteltiin vv. 1968-71 tilikertomukset ja tilintarkastajain kultakin vuodelta antamat lausunnot luettiin. Kertomukset ja lausunnot hyväksyttiin yksimielisesti.

8 §

Ammattijärjestön toiminnan ja talouden selvitys v. 1972

Sihteeritaloudenhoitaja Järvelä selosti v. 1972 alkupuolen toimintoja sekä taloutta ja selvitti, miten valtuuston päätösten velvoitteiden mukaisesti hallitus on järjestänyt kassanhoitaja Kerttu Muhosen ja sihteeritaloudenhoitaja Olavi Järvelän eläkekysymyksen lopulliseen ratkaisuunsa.

Kokouksen puheenjohtaja Forsman luki tilintarkastajain antaman lausunnon tileistä ja hallinnosta 1.1. — 30.5.1972. Kokous hyväksyi annetut selvitykset yksimielisesti.

9 §

Vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja valtuustolle

Ammattijärjestön kolmas varsinainen edustajakokous päätti yksimielisesti myöntää tilivelvollisille, hallitukselle ja valtuustolle tili- ja vastuuvapauden vuosien 1968-69-70-71 sekä vuoden 1972 alkupuolen tileistä ja hallinnosta.

Hallituksen esitys Ammattijärjestön toiminnan purkamisesta sääntöjen 27 §:n mukaisesti

Käsittelyn alkaessa siirtyi puheenjohtajaksi Jaakko Rantanen.

Rantanen palautti osanottajien mieleen Ammattijärjestön valtuustossa lokakuun 4 päivänä 1969 hyväksytyyn ammattiyhdistysliikkeen yhdentymissopimuksen, todeten, että sopimuksen 2. kohta sisältää seuraavan sanonnan: SAJ poistetaan yhdistysrekisteristä sen sääntöjen edellyttämällä tavalla vuonna 1972.

Ammattijärjestön hallituksen esitys on seuraava:

Hallitus esittää Ammattijärjestön III. varsinaiselle edustajakokoukselle, että edustajakokous päättäisi Ammattijärjestön sääntöjen 27 §:n ja yhdistyslain mukaisessa järjestyksessä purkaa järjestön.

Ammattijärjestön III. varsinainen edustajakokous päätti yksimielisesti purkaa Ammattijärjestön sen sääntöjen 27 §:n ja yhdistyslain mukaisessa järjestyksessä.

11 §

Yhdistyslain 22 §:n 4 mom. mukaisten selvitysmiesten valitseminen

Hallituksen esityksen mukaisesti Ammattijärjestön III. varsinainen edustajakokous valitsi yksimielisesti yhdistyslain mukaisiksi selvitysmieheksi: Jaakko Rantanen, Olavi Järvelä ja Veikko Kanerva.

12 §

Kokouksen lopettaminen

Tämän jälkeen, hyvät toverit, viimeisenä kohtana on kokouksen lopettaminen.

Kun alussa muutaman sanan mainitsin niistä periaatteista, jonka pohjalla on toimittu, ei liene syytä enää teille toistaa näitä samoja ajatuksia. Ne ovat kaikki meille riittävän tuttuja. Ne ovat meidän mieliimme syöpyneet. Me tiedämme, minkä puolesta Ammattijärjestön piirissä on työtä tehty. Tehtävänäni tämän päätöksen jälkeen, joka juuri äsken tässä kokouksessa syntyi, minulla puheenjohtajana, entisenä puheenjohtajana, ei ole mitään muuta kuin kiittää tämän edustajakokouksen edustajia, valtuuston molempia puheenjohtajia, tilintarkastajia ja läsnäolevia henkilöitä täällä mukanaolosta ja siitä tavasta, jolla asioita on käsitelty.

Tämä käsitykseni mukaan ei kuitenkaan riitä, vaan kaikkien teidän täällä olevien kautta me haluamme välittää tietenkin jokaiselle niistä, jotka näinä vuosina ovat olleet Ammattijärjestön toiminnassa mukana, kiitoksen siitä työstä ja panoksesta, joka kansanvaltaisen ammattiyhdistysliikkeen eteen ja toiminnalle tässä maassa heidän ja meidän taholtamme on annettu.

Suurempia kiitoksia ei tarvita, riittää, kun totean vielä kerran, että voimme varsin kirkkain otsin tästäkin eteenpäin toimia periaatteittemme mukaisesti. Olemme päättäneet yksimielisesti tehtyjen sopimuksien mukaisesti lopettaa järjestömme, mutta kuten mainitsin, mielessämme on myöskin päätös siitä, että jatkamme jatkuvasti elävää voimakasta työtä niiden aatteiden puolesta, jotka ovat meidät työväenliikkeeseen ja ammattiyhdistysliikkeeseen mukaan tuoneet. Meillä on täysi tietoisuus siitä, että työmme jatkuu, sen periaatteiden luonne kestää, ja se on riittävä seikka todettavaksi tässä kokouksessa. Me emme muuta tunnustusta, muuta sanontaa, tarvitse.

Uskon, että olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että näiden vuosien jälkeen olemme valmiit jättämään sen työn, joka Ammattijärjestön piirissä on suoritettu, jälkimaailman arvosteltavaksi, tulevien tiedemiesten ja tiedemiespolvien tutkittavaksi ja sanottavaksi, mitä ammattijärjestöläinen toiminta tässä maassa on ollut. Meille riittää tietoisuus työstämme, tulevaisuus antakoon siitä sitten oman arvionsa, sen jätämme, niinkuin mainitsin, muiden mietittäväksi. Meille riittää se, kun tästäkin eteenpäin näiden periaatteiden ja näkemysten mukaisesti työtä suoritamme.

Kiitoksia teille, kokouksen osanottajille, ja mitä parasta menestystä näiden entisten tehtävien ja hyvien periaatteiden puolesta tapahtuvassa työssä.

Ammattijärjestön III. varsinainen edustajakokous on päättynyt.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jaakko Rantanen

Kokouksen puheenjohtajat

Erkki Forsman

Olavi Järvelä

Kokouksen sihteeri

Pöytäkirjan olemme tarkastaneet:

Ulla Suhonen

Otto Kuvaja

Edustajakokouksen valitsemat pöytäkirjan tarkastajat.

Liite No 1

Suomen Ammattijärjestön edustajakokouksen pöytäkirjaan 3.6.1972

TYÖJÄRJESTYS

Suomen Ammattijärjestö ry:n III varsinaisessa edustajakokouksessa kesäkuun 3 päivänä 1972

1. Kokouksen alkutoimenpiteet
 - a) kokouksen avaus
 - b) edustajain nimenhuuto
 - c) kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen
2. Kokousvirkaillijoiden vaalit
 - a) puheenjohtajan vaali
 - b) sihteerin vaali
 - c) pöytäkirjan tarkastajain vaali
 - d) äänenlaskijain vaali
3. Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen
4. Kertomukset Ammattijärjestön toiminnasta w. 1968-71
5. Ammattijärjestön tilikertomukset vv. 1968-71
6. Ammattijärjestön toiminnan ja talouden selvitys v. 1972
7. Vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja valtuustolle
8. Käsitellään edustajakokoukselle tehty esitys: Hallituksen esitys Ammattijärjestön toiminnan purkamisesta sääntöjen 27 §:n mukaisesti
9. Valitaan yhdistyslain 22 §:n 4 mom. mukaisesti selvitysmiehet
10. Kokouksen lopettaminen